

L a n d s k a p s n ä m n d e n s utlåtande till
Ålands landsting med anledning av vicetalman Johannes

N:o 12/1932. Erikssons till landstinget ingivna petition om Åt-
gärd för ändring av § 4 i landstingsordningen.

Sedan förste vicetalmannen Johannes Eriksson uti en till landstinget
ingiven, den 20 februari innevarande år dagtecknad petition anhållit om
att landstinget ville åt landskapsnämnden uppdraga att till landstin-
get inkomma med förslag till sådan ändring av 4 § i landstingsordnin-
gen, att valberättigad och valbar till landstinget vore varje person,
vilken, i övrigt fyllande föreskrivna villkor, är eller lagligen bort
vara mantalsskriven i någon kommun inom landskapet Åland, har, efter
det lagutskottet uti ärendet den 24 i samma månad avgivit betänkande,
landstinget den 26 februari beslutat om ärendets hänskjutande till land-
skapsnämnden för avgivande av utlåtande i detsamma.

I sådant avseende får landskapsnämnden vördsamt framhålla följande:

Såsom av petitionären även anförts har petitionen tillkommit av or-
sak att det vid senaste landstingsval visade sig att en person, som vid
valet erövrade ett jämförelsevis stort antal röster (röstetalet = det
fjärde i ordningen) och vars kandidatur sålunda uppbars av ett högst
betydande antal valmän, på grund av att han av förbiseende från den
persons sida, som lagenligt bort till mantalsskrivningen 1930 anmäla
honom, ej blev uti sagda längd intagen och i stöd av stadgandet i 4
och 5 §§ av landstingsordningen uteslöts från valbarhet, varigenom ä-

ven ifrågaverande valmans rätt att i full utsträckning inverka på landstingsvalet gick förlorad.

Förenämnda lagrum lyda, 4 § uti tillämpliga delar:

" 4 §.

Perhöttigad att deltaga i landstingsmannaval är varje finsk medborgare, såväl man som kvinna, som under en oavbruten följd av fem år haft laga bo och hemvist på Åland och före valåret fyllt tjuguettt år, och vilken den 1 januari det år valet äger rum är mantalsskriven i någon kommun inom landskapet Åland.

5 §.

Valbar till landstingsman är envar, som är valberättigad, utom landshövding och tjänsteman vid landshövdingeämbetet, allmän åklagare ävensom lantråd, ledamot och tjänsteman vid landshövdingens nämnden."

För att de skäl, som föranlett petitionen, skola kunna riktigt värdesättas, måste tagas i betraktande att, jämlikt § 1 i förordningen om mantalsskrivning av den 10 april 1894, mantalsskrivningen har till ändamål att 1:o utröna folkmängden och 2:o tjäna till grund för vissa medborgerliga åligganden och skyldigheter. Av sagda lagrums uppställning kan man sålunda draga slutsatsen, att det väsentliga syftet med mantalsskrivningen är att därigenom få en möjligast säker uppgift över rikets folkmängd. Såsom ett naturligt substitut under denna uppgift ansluter sig då även mantalsslängdens lämplighet att tjäna såsom en grundläggande förteckning vid utövningen av sådana allmänna skyldigheter och rättigheter, vilka tillkomma personer som inom ett visst administrativt område hava laga bo och hemvist. Det är emellertid gi-

vetvis sistnämnda begrepp, vilket borde tjäna såsom grund för omnämnda medborgerliga rättigheter och skyldigheter, och icke mantalsskrivningen, som i sistnämnt avseende ursprungligen väl endast åsyftats utgöra ett medel härtill, ehuru genom bristfällig eller vårdslös lagstiftning densamma kommit att till synes framstå såsom en i dessa hänseenden rättsskapande funktion av statsmakten. Skulle verkligen mantalsskrivningen avsetts bliva av sistanförda karaktär, hade lagstiftaren säkerligen även till densamma fogat bestämmelser, avsedda att åt medborgarene garantera rätten att utöva antydda medborgerliga privilegier, såsom exempelvis genom mantalslängdens utställande till offentlig granskning, i likhet med vad fallet är med vallängderna på olika områden av samhällslivet. Mantalslängdens primära och egentliga uppgift måste sålunda anses vara att tjäna såsom ett register över rikets folkmängd.

Enligt gällande förordning om mantalsskrivning äro också, i enlighet med det anförda, vidsträckta lager av befolkningen befriade från varje personlig anmälningsskyldighet till mantalsskrivningen, nämligen alla s.k. inneboende och alla andra medlemmar av en familj eller ett hushåll än hushållsföreståndaren själv. (Förordn. om mantalsskrivning §§ 7-17). Det torde sålunda kunna ifrågasättas, huruvida icke majoriteten av landets till valbar ålder komna befolkning är lagligen befriad från skyldigheten att anmäla sig till mantalsskrivning, vilken förpliktelse är pålagd, utom hushållsföreståndare, ägare av fastighet m.fl. Härav följer även, att betydande oriktigheter, antingen genom de anmälningsskyl-

digas försummelser eller genom förbiseende eller vårdslöshet av den tjänsteman, som åger uppgöra förteckningarna, kunna uti mantalslängden inflyta, utan att någon som helst försumlighet stannat dem, vilka bort till mantalslängden anmälas, till last, men vilka det oaktat, på grund av landstingsordningens lydelse och i högsta instans fastslagna tolkning, kunna gå miste om en av sina dyrbaraste medborgerliga rättigheter.

Landstingets lagutskott har visserligen uti sitt till landstinget avgivna betänkande stannat vid en annan uppfattning uti ärendet och avstyrkt petitionen; men då utskottet uti sin bevisföring, som för övrigt leder till rena abstraktioner, till synes gått alldeles på sidan om själva frågan och då utskottet grundar sin avvisande hållning på förutsättningen, att envar valberättigad är lagligen skyldig att vidtaga åtgärder om sin mantalsskrivning, har nämnden icke kunnat tillmäta dess betänkande vitsord.

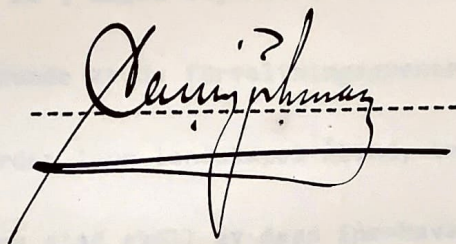
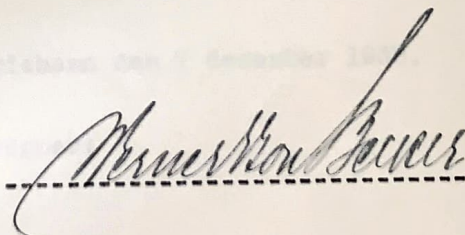
Landskapsnämndens principiella inställning till denna fråga framgår i övrigt även därav att nämnden i tiden vid uppgörande av förslagen till kommunallagar för landskapet uti desamma såsom villkor för rätt att utöva kommunal rösträtt upptagit ett med petitionärens förslag likalydande stadgande. Förslaget vann, på framställning av lagutskottet, icke landstingets beaktande. Landskapsnämnden har tillfredsställelsen att nu kunna konstatera det petitionären, som då i egenkap av ledamot i lagutskottet avstyrkte stadgandet, numera på grund

av vunnen praktisk erfarenhet om dess ändamålsenlighet eller nödvändighet helt synes ändrat sin åsikt i frågan.

Landskapsnämnden får sålunda som sin mening i frågan uttala, att petitionärens syftemål av nämnden till alla delar omfattas och att petitionen förty av landstinget förtjänar beaktande.

Mariehamn den 13 oktober 1932.

På landskapsnämndens vägnar:

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Gunnar Johansson", written over a horizontal dashed line. The signature is stylized with a large initial 'G' and a long horizontal stroke at the end.A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Arne von Becker", written over a horizontal dashed line. The signature is written in a cursive style with a prominent initial 'A'.